

VÄRDEBESKRIVNING

Område av riksintresse för naturvård i Gävleborgs län

Datum: 2023-03-22

Områdesnummer: NRO 21 034

Områdesnamn: Älvåsen

Kommun: Ljusdals och Nordanstigs kommuner

Kartblad: 16 G NO 16 H NV

Area: 1 813ha

Naturgeografisk region: 28. Kuperad sydlig boreal.

Landskapsformer: Vågig bergkullterräng med relativ höjd över 100 m

Riksvärde:

Skogslandskap, Naturskog

Bäckravin

Blandmyrar

Flora, Fauna

Värdeomdöme: Älvåsen är ett värdefullt naturområde med flera olikartade lokaler av höga botaniska värden. Området är tillräckligt stort och högt för att rymma kvaliteter typiska för flera vegetationszoner. De gamla skogarna bidrar även till förekomsten av sällsynta arter, där den utrotningshotade laven långskägg är av särskilt riksintresse. En annan specialitet i området är även det skyddsvärde gräset sötgräs, som här har sin första fyndplats i Sverige. Området innehåller även andra skyddsvärda och hotade arter som ringlav, dvärghäxört, knärot och skogsfru.

Huvudkriterier: B, C

Förutsättningar för bevarande: Hög naturvårdshänsyn vid skogsbruk, med särskild hänsyn i anslutning till skyddsvärda och hotade arter i området, där åtgärder och hänsyn ska anpassas efter arten i fråga.

Området kan påverkas negativt av: Otillräcklig naturvårdshänsyn vid skogsbruk, till exempel slutavverkningar. Ökad bebyggelse och infrastruktur, anläggning av vindkraftparker, eller annan verksamhet eller aktivitet som ändrar landskapet och kan hindra den ekologiska konnektiviteten, hotar naturvärdena eller förstör viktiga habitat. Industri, exploatering eller aktivitet som förorenar mark, vatten eller luft. Vattenregleringen eller aktivitet som påverkar vattendragens eller markens hydrologi.

Säkerställande: 2003: Älvåsen naturreservat (utvidgad 2020)

Natura 2000: SE0630222 Älvåsen (SCI: 2005, SAC: 2011)

Områdets huvuddrag: Tre och en halv mil innanför Hälsingekusten reser sig Älvåsens mäktiga massiv. Mitt på berget ligger Älvsjön som omges av ett tiotal toppar över 400 m varav den allra högsta - Luråsen - når 500 m ö h. Höjden, storleken och det kustnära läget, ger området hög årlig nederbörd och hög humiditet, dimmor är vanliga. Det suboceaniska läget gynnar även arter med utpräglat sydvästlig utbredning i landet, till exempel vågig sidenmossa. Här finns även inslag av ädla lövträd vid topparnas sydliga sidor och på höjden finns viss höjdlägesskog med inslag av arter typiska för fjällskog. En av områdets mera exklusiva arter är den hotad laven långskägg, som i vårt land främst är en höghöjdsart med förekomster i branta, bergiga områden. I dagsläget växer laven endast inom reservatet, på Högåsen och Nyvallsberget, arten fanns tidigare i större utbredning men dess förekomst har minskat de senaste 50 åren. Det intensiva skogsbruket har lett till en minskning av gynnsamma biotoper, då arten oftast växer på gamla granar i naturskogar, kräver en hög och jämn fuktighet och är mycket känslig för uttorkning och vindpåverkan. För att inte fuktigheten på växtplatsen ska förändras behöver den ha minst 10 hektar sammanhängande skog, något som numera är sällsynt på grund av hyggen. Arten trivs bäst på gamla brandrefugium, ofta långsamväxande luckiga granskogar, främst på nordsidan av berg eller i anslutning till små myrpartier. Kontinuitetsskog av både barr och löv ger även uppkomst till andra skyddsvärda arter, så som knärot, ullticka, aspticka, skogsfru och ringlav. Även djurlivet är rikt och här finns också björn och gammelskogsfåglar som tjäder, lavskrika och rödlistade tretåig hackspett.

Fuktig granskog med högvuxen undervegetation av ormbunkar är en förhållandevis vanlig skogstyp inom området, vissa granar är 250-300 år gamla och på bergskanterna finns enstaka 400-500-åriga tallar. Och det är inte ovanligt att tallarna bär spår av skogsbränder. Skogen är rik på värdefulla struktur kopplad till en naturskog som gamla vindfällan, döda träd och höga stubbar. Även om stora arealer har blivit avverkad utanför naturreservat så bidrar området med intressanta och skyddsvärda arter och stor variation av biotoper inom ett litet område. Den branta sydvända delen av Stornipen utgör ett sydväxtberg med krävande arter som lind, blåsipppa, skogstry, måbär, tibast och grönkulla. Här växer även flera hotade fibbelarter. Sötgräset, som är en av landets mer sällsynta skogsgräs, växer på flera lokaler inom området och har bland annat återfunnits vid Luråsen, Stormyran och bäckravinen kring Älvåsbäcken som avvattnar Älvsjön. Bäckravinen innehåller förutom sötgräs ytterligare två av landets sällsynta skogsgräs, skogssvingel och köseven. För sötgräset är Älvåsen en klassik lokal eftersom arten för första gången i Sverige hittades på denna plats 1864. Många botanister har besökt lokalen och flera tiotal ark med sötgräs finns i riksmuseets samlingar.

Området innehåller flera sumpskogar och våtmarker. Kring skallmyran har arter som rosenticka, ullticka och stjärntagging hittats, med element som lågor av gran, gammal grov gran och döende och döda träd. Vid stormyran växer rödlistade lavar såsom garnlav, vilottgrå tegellav och den hotade ringlaven.

Älvåsbäcken är mestadels strömmande eller forsande och här finns både öring och bäver, samt lokaler med akvatisk vegetation som bland annat igelknoppar och kudd- och näckmossa. Åsvallsbäcken som tar sin början kring Långmyran och Harmyrorna är mera svagt strömmande med vissa fall och forssträckor. Där vattendraget går över till ett mera flackt landskap har rensning skett i något större utsträckning, men större delen av flödet som går inom riksintresset hyser fina miljöer och lokaler med akvatisk vegetation, omgiven av skog av varierande successionsstadier.

Anmärkningar: Klass I i länsstyrelsens naturvårdsprogram. Riksintresset ligger inom GI värde-trakt skog, Skogar Ö Hassela XG0004.

Referenser:

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, 1997. Värdefull natur i Gävleborg, naturvårdsprogram. Rapport 1997:12.

Länsstyrelsen Gävleborg, 2022, *Beslut och skötselplan för Älvåsens naturreservat samt bevarandeplan för Natura 2000-området som ingår i naturreservatet,*

<https://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/besoksmal/naturreservat/alvasen.html?sv.target=12.382c024b1800285d5863a885&sv.12.382c024b1800285d5863a885.rote=/&searchString=&counties=&municipalities=&reserveTypes=&natureTypes=&facilities=&sort=none> , besökt 2022.08.11.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län, 2022, *Kartverktyget för GI värde-trakter, GI Värde-trakt XG0004. Skogar Ö Hassela,*

<https://ext-geoportal.lansstyrelsen.se/standard/?appid=957a0f7ee1cc4a379192ed06e206461e> besökt 22.11.22.

Länsstyrelsen Gävleborgs. 2001. *Våtmarksinventering i Gävleborgs län*, Rapport 2001:7

Naturvårdsverket, 2022, *Kartverktyget skyddsvärd natur*, <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, besökt 22.10.01.

SLU Artdatabanken. 2022. *Artfakta*. <https://artfakta.se/> Besökt 2022.12.02.

SLU Artdatabanken. 2022. *Artportalen, rapportsystemet för växter, djur och svampar*. <http://www.artportalen.se>. Besökt 2022.11.23.

SLU Artdatabanken. 2020. *Rödlistade arter i Sverige 2020*. SLU, Uppsala